

Varningstexter

– hjälper eller stjälper?

Abstract

I denna uppsats har jag undersökt varningstexter som fanns på fem olika grupper av vanliga hushållsprodukter innehållande kemikalier. Jag ville titta närmare på hur dessa varningstexter såg ut och fungerade i kommunikationen med konsumenterna. Jag gjorde, för att undersöka hur texterna såg ut, en textanalys och utifrån resultatet jag fick genomförde jag ett läsbarhetstest. I det deltog en grupp med lite yngre och en med lite äldre deltagare och av dessa fick hälften av varje grupp läsa av mig omgjorda texter och den andra hälften läsa originaltexter. Resultatet som man kan utläsa från läsbarhetstestet är att de modifierade texterna lättare togs emot av båda deltagargrupperna och utifrån detta kan man dra slutsatsen att varningstexterna så som de ser ut idag skulle behöva uppdateras och utformas så att de blir mottagna av konsumenterna på allra bästa sätt.

Innehåll

1 Inledning	3
1.1 Syfte	4
1.2 Disposition	4
2 Material och metoder	5
2.1 De undersökta texterna	5
2.2 Använda analysmetoder	5
3 Genomförande och resultat	6
3.1 Texternas utformning	6
3.1.1 Metoder för textanalys	6
3.1.2 Resultat av textanalysen	7
3.1.3 Sammanfattning av textanalysen	11
3.2 Texternas läsbarhet	12
3.2.1 Läsbarhetstestets utformning	12
3.2.2 Resultatet av läsbarhetstestet	14
3.2.3 Sammanfattning	17
4 Avslutande diskussion	18
Källförteckning	20
Bilaga 1	21
Bilaga 2	25

1 Inledning

Varningstexter finns till för att varna oss, skydda oss och försäkra oss om att vi använder en produkt på rätt sätt. Dessa texter har man många gånger tacka för att man undviker att skada sig själv eller någon annan. Varningstexter förekommer på en mängd olika produkter som till exempel leksaker, tobaksvaror, i alkoholreklam och på de produkter jag valt att undersöka: hushållsprodukter innehållande kemikalier. Texter som har som primär funktion att informera bör också göra detta utan att läsaren ska behöva anstränga sig mer än nödvändigt. Om det är en fungerande brukstext ska läsaren fort kunna uppfatta ny information, få en uppfattning om det nya ämnet och också lära sig så mycket som möjligt från det som presenteras i texten så fort som möjligt (Platzack 1973:17). Frågan är bara om varningstexter uppnår sin fulla potential eller behöver revideras för att förhindra ännu fler olycksfall.

Ansvar för att farliga produkter förses med varningstexter vilar på Kemikalieinspektionen som är en tillsynsmyndighet som har hand om kemikaliekontrollen i Sverige och ser till att lagar och regler följs så att en giftfri miljö bibehålls. De ger även ut riktlinjer för märkning och förpackandet av kemikalier av diverse slag. Sedan 20 januari 2009 finns det nya farosymboler på nyproducerade kemikalieförpackningar. Denna nya ordning infördes i samband med att en ny förordning som behandlar klassificering och förpackning av kemikalieprodukter trädde i kraft. De gamla symbolerna och de nya kommer tillsammans att fungera som farosymboler på produkter de närmaste åren då de nya efterhand kommer att ersätta de gamla. De nya symbolerna, så kallade faropiktogram, är internationella och samma symboler ska gälla överallt och alltid (Kemikalieinspektionen, 2009).

Företag som tillverkar eller för in kemiska eller biotekniska produkter i Sverige är skyldiga att informera konsumenterna om risker med produkten och hur produkten ska användas. Informationen ges i form av varningstext på förpackningen. Märkningen ska dels innehålla varningssymboler eller farobeteckningar. Den ska också innehålla riskfraser, det vill säga information om på vilket sätt produkten är farlig, samt information och skyddsfraser som talar om hur man kan skydda sin hälsa och miljön från produkten. Varningstexten ska vara iögonfallande och avskild från resten av texten på produkten, vara skriven på svenska om produkten säljs i Sverige samt vara lättläst och tydlig. Att sälja en produkt som inte bär en varningstext som stämmer överens med kraven ovan är således olagligt (Kemikalieinspektionen, 2009).

I Sverige idag används varningstexter för att hjälpa och skydda konsumenterna men i

länder som exempelvis USA finns varningstexter som kan tyckas överflödiga med tanke på produkten i fråga men som existerar endast för att förhindra eventuella stämningar mot företaget. 2007 började den brittiska myndigheten *Institute for Public Policy Research* diskutera huruvida man borde förse resereklam med varningstexter för koldioxidutsläppet de orsakar (O'Mahony, 2010). I och med att dessa texter har ett välkänt utseende som de flesta känner igen har man också vissa förväntningar på vad texten kommer att innehålla.

Det finns alltså en tydlig reglering för hur varningstexter borde se ut och fungera men den fråga jag ställer mig är om regleringen har uppnått avsedd effekt och om varningstexterna fungerar på allra bästa sätt i kommunikationen mellan företag och konsument. Jag valde just detta tema och denna infallsvinkel på grund av att jag var intresserad av kommunikationen mellan författare och läsare inom just denna typ av text. Jag var också intresserad av att undersöka både syntax och ordförråd för att kartlägga hur dessa texter betar sig.

1.1 Syfte

Syftet med min undersökning är tvåfaldigt. För det första har jag velat undersöka hur varningstexterna är utformade och vilka språkliga strategier som används. För det andra har jag velat undersöka varningstexternas läsbarhet. Det första syftet har jag närmat mig genom en textanalys där texternas utseende och hur de betar sig var i fokus. Det andra syftet närmade jag mig genom att genomföra ett läsbarhetstest på tänkta konsumenter som i verkligheten också kommer i kontakt med produkterna.

1.2 Disposition

Jag kommer i kapitlet som följer att beskriva materialet jag använt mig av, det vill säga varningstexterna. Jag kommer vidare att kortfattat beskriva de metoder jag har använt mig av vid textanalysen och konstruktionen av alternativa texter samt genomförandet av läsbarhetstestet. I kapitel 3 presenteras en mer utförlig beskrivning av metoder följt av samtliga resultat, både från textanalys och läsbarhetstest. Sista kapitlet består av en avslutande diskussion. I bilaga 1 finns samtliga varningstexter från produkterna och i bilaga 2 finner man de omgjorda texterna som användes i läsbarhetstestet.

2 Material och metod

Nedan följer en presentation av de texter jag valt att analysera, en kort beskrivning av metod, urval och genomförande av mitt läsbarhetstest samt för min analys av texterna.

2.1 De undersökta texterna

Som material till min analys av varningstexter bestämde jag mig för att använda mig av texter från fem olika produktgrupper innehållande kemikalier: allrengöringsmedel för hemmabruk, propplösare/toalettrensmedel, diskmedel, maskintvättmedel och hårspray. Jag ville undersöka varningstexter på populära produkter för att jag ville komma åt texter som många kommer i kontakt med varje dag. Jag valde sedan ut fem produkter från varje grupp vars varningstexter blev till totalt 25 korta texter. Samtliga texter finns på olika produkter innehållande kemikalier som är avsedda för hemmabruk. Avsändarna är företagen som producerar och säljer produkterna i fråga och mottagarna är konsumenterna som köper produkterna. I och med att många har tillgång till dessa texter och på grund av de eventuella risker som produkterna kan komma att orsaka bör så många som möjligt så enkelt som möjligt kunna förstå och ta in informationen i dessa texter. Samtliga produkter är nya och finns att köpa i matvarubutiker samt tillhör köpstarka produktgrupper. En lista över de produkter varningstexterna är hämtade ifrån följer nedan:

Allrengöring för hemmabruk: Ajax Universal, Cillit Bang Power Remover, Willys allrengöring Citron, JIF cream och JIF kök.

Propplösare/toalettrensmedel: Mr Muscle Propplösare, Tomik WC pulver, Willys WC-rent original, WC-duck Active Gel Marine och Mr Muscle WC Rent Marine.

Diskmedel: YES Naturals, Eldorado HANDDISK original, YES Powerdrops för maskindisk, Sun All in 1 och Finish Powerball.

Maskintvättmedel: Eldorado Tvättmedel Color, Willys tvättmedel ultra TAED, VIA color, LINA vittvätt och Ariel sensitive color.

Hårspray: L'oréal Paris New Studio Line Silk & Gloss Volume Hairspray, Wella wellaflex hydro style, Proffs Super Finish Shine Spray, Got2b smooth 'n chic Smoothing hairspray och Naturelle hårspray.

2.2 Använda analysmetoder

Vid undersökningen har jag använt mig av två olika slags metoder. För att få en bild av texternas utformning har jag genomfört en textanalys i enlighet med Hellspong & Ledin *Vägar ge-*

nom texten och Hellspongs *Metoder från brukstextanalys*, båda från 2009. För att komma åt förståelsen av texterna har jag genomfört ett läsbarhetstest, där jag har förändrat textutformningen och testat texterna på försökspersoner. Mer preciserade beskrivningar av metoderna finns i resultatredovisningen.

3 Genomförande och resultat

Nedan presenteras först hur jag gått tillväga när jag analyserat varningstexterna som följs av resultaten av analysen. Sedan kommer en beskrivning av hur mitt läsbarhetstest utformades följt av resultatet av testet.

3.1 Texternas utformning

Avsnittet nedan handlar om de metoder jag använde mig av vid textanalysen samt resultatet av denna.

3.1.1 Metoder för textanalysen

Jag använde mig av en blandning av strukturell och funktionell analys i Hellspongs *Metoder från brukstextanalys* från 2009. Den strukturella analysmetoden angriper texten som helhet och ger en mångsidig beskrivning av språket och innehållet och hur den tillsammans med sin kontext fungerar. Man tittar på vilka deltagare som tillhör texten och var texten finns att hitta. Kontexten, både intertextuell, utifrån situation och kultur, är av intresse. Hur språket ser ut är en stor del av den strukturella analysen och man tittar på bland annat lexikon och grammatik. Jag har inte lagt mycket tyngd på den ideationella strukturen, exempelvis tema och perspektiv, utan istället fokuserat mer på den interpersonella strukturen och speciellt språkhandlingar i texterna. Detta med hjälp av Hellspong & Ledins *Vägar igenom texten* från 2009, i och med att en viktig del av varningstexters funktion är deras språkhandlingar. Jag ville undersöka hur texterna betar sig och hur och varför läsarna faktiskt påverkas. Hur texterna betar sig undersökte jag också med hjälp av den funktionella analysmetoden som behandlar funktioner en text har, hur dessa samspelar med varandra och hur dessa i praktiken fungerar i det berörda sammanhanget.

Simon Winter (1996:3) beskriver Austins teori om vad som gör en text bra och funktionell. Då bör textens illokutionära handlingar, det vill säga det man vill med utsagorna

i fråga, vara desamma som det man faktiskt vill åstadkomma med yttrandet eller texten i fråga. Textens avsikt och tänkt effekt bör vara samma helt enkelt (Winter 1996:3). Dock är de illokutionära handlingarna desamma oavsett vilken effekt de visas att ha. Huruvida varningstexterna uppfyller dessa krav kommer jag att titta närmare på i min analys.

3.1.2 Resultat av textanalysen

Den verksamhet samtliga texter tillhör är situationen då kommunikation mellan företaget som producerar eller säljer produkten, det vill säga sändarna, och konsumenterna, det vill säga mottagarna, förs. Man vill framföra viktig information om produkten och hur denna på bästa sätt ska hanteras med hjälp av varningstexterna. Mottagargruppen av konsumenter kan vara i princip vem som helst som köper eller kommer i kontakt med produkterna. Relationen mellan sändarna och mottagarna är asymmetrisk i och med att konsumenterna blir tillsagda hur de ska eller bör handla. Genom en mer jämlik relation mellan sändare och mottagare kanske informationen hade kunnat tillgodogöras på ett bättre sätt.

Om man som författare väljer att ge överdrivna förklaringar av saker som av de flesta ses som självklara ställer man väldigt låga krav på läsarna. I de analyserade texterna är det helt tvärtom, man förklarar i princip ingenting utan uppmanar och instruerar utan att motivera. Man förutsätter bland annat att konsumenterna vet hur man hanterar kemikalieförpackningar eller medel som blir över i och med detta uttalande: *Produkt och förpackning ska oskadliggöras på säkert sätt. Vilken skyddsutrustning som är mest lämpad för medlet man ska använda förutsätts också läsarna känna till, då man skriver: Använd lämpliga skyddshandskar samt skyddsglasögon eller ansiktsskydd.* Det är en balansgång att varken förklara för lite eller för mycket, frågan är dock om inte varningstexterna hade fungerat bättre om man förklarat och motiverat informationen man presenterar. Detta hade kanske också gjort relationen mellan sändare och mottagare jämnare då man varken ser ner på eller förväntar sig för mycket av läsarna.

När det gäller genre vill jag påstå att varningstexter utgör en helt egen genre. Det finns gemensamma mål när det gäller hur kommunikationen ska se ut inom den givna genren. Vad som också formar en genre är texternas form, sammanhang och självklart innehåll. De analyserade varningstexterna delar många likheter med andra sorters texter men har så många specifika likheter sinsemellan att de borde klassas som en egen genre. Var de förekommer, hur kommunikationen ser ut och funktionen texterna har gör att de inte enligt min åsikt kan eller

bör tillhöra någon annan genre.

Koden är, kanske på grund av dess många och varierade mottagare, ganska bred men ovanliga ord som exempelvis *förtära*, som främst förekommer i just varningstexter, gör att koden säkert av vissa kan uppfattas som smal. Diskursen texterna tillhör går att diskutera men i och med dess mycket tydliga rådgivande funktion kan diskursen klassas som praktisk-pedagogisk (Hellspong & Ledin 1997:146). Texttypen är dominerande beskrivande i och med de många additiva konnektiverna, det vill säga att det ena leder till det andra, vilket tyder på en informerande text.

De analyserade texterna har många intertextuella faktorer. En vertikal intertextualitet finns i och med att texterna delar många likheter. De delar alla liknande disposition och ofta även grafiskt upplägg samt innehåller information och råd riktade mot samma mål. Dock har vissa av texterna ett ännu tydligare upplägg, som dock tar mer plats, i punktform vilket gör informationen ännu mer översiktlig.

Texterna delar många andra likheter speciellt när det gäller lexikonet, som exempelvis ordvalet *oåtkomligt*. I 24 av 25 varningstexter finns det exakta uttrycket *Förvaras oåtkomligt för barn* återgivet. I den 25:e texten finns budskapet med men formuleras *Förvaras i låst utrymme och oåtkomligt för barn*. I 10 av 25 texter har dessutom uttrycket en inledande position och är således den viktigaste informationen man vill få ut till konsumenten. I sju av texterna placeras uttrycket näst först och det markeras på många ställen även med fetstil. Att döma av detta verkar uttrycket vara något sorts standarduttryck när det kommer till varningstexter på förpackningar innehållande kemikalier. Att barn inte ska komma i kontakt med produkten och dess innehåll är den primära och viktigaste varningen i samtliga texter.

När man vill påtala att något bör göras på en gång används i 33 fall ordet *genast* medan *direkt* endast används sex gånger och *omedelbart* endast en gång. Ord som *förvaras* är också väldigt frekvent förekommande i texterna i och med att de av förklarliga skäl inte har några exakta synonymer att bli ersatta med. På fyra ställen finns det numera ganska ovanliga uttrycket *sörj för god ventilation* med. Det finns ingen annan formulering än föregående då man i de analyserade varningstexterna vill påtala vikten av bra ventilation. Ord som exempelvis *kontakt*, *läkare* och *spola* förekommer upprepade gånger i texterna i och med att de i viss mån behandlar samma ämne, delvis också har samma innehåll och dessutom delar många likadana ord trots att dessa har flera synonymer. På två ställen finns ordet *förtära* med men inte en enda gång finns de numera mycket vanligare orden *äta* eller *dricka* med.

Det näst vanligaste budskapet i texterna är att man ska undvika att få produkten i ögonen och/eller på huden och vad man i så fall ska göra om detta råkat hända. Formuleringen *Risk för allvarliga ögonskador* finns i fem av texterna och har i samtliga fall en inledande position. Att skydda ögonen är alltså också en central varning som man vill förmedla. Hur varningarna formuleras varierar dock lite texterna emellan. I sju av texterna står det *Undvik kontakt med ögonen*, i två fall *Undvik kontakt med ögonen och huden* och i ett fall även *Undvik ögonkontakt*. Dessutom uttrycks på sex ställen denna varning i form av att produkten irriterar ögonen och huden. I fyra av texterna nämns *Vid kontakt med ögonen spola genast med mycket vatten* och i 15 av texterna uppmanas man dessutom att kontakta läkare efter att ha spolat ögonen med mycket vatten. I de fem texterna som är från hårspraysbehållare finns även budskapet att man ska vara rädd om sina ögon med som en uppmaning att man inte ska spraya mot ögonen eller irriterad hud. Dock finns det inte på dessa förpackningar någon information om vad man ska göra om nu detta skett.

Verben är ofta dynamiska i och med att de är en del av en uppmaning till att göra något. Man vill vara så effektiv som möjligt och presentera informationen med så få ord som möjligt och man förutsätter att konsumenterna vill veta hur produkten ska hanteras och vilka risker som finns i användandet och detta med så lite ansträngning som möjligt. Meningarna innehåller ofta specifik och ny information och de är korta för att lättare kunna ses som egna enheter. Om man endast tar en kort titt på varningstexten ska man kunna urskilja information lätt och detta gör man också i och med att meningarna är korta och explicita.

Det finns uppmaningar i form av varningar med efterföljande instruktioner om vad man ska göra om man inte följt varningen. Texterna består till stor del av just uppmaningar, exempelvis *Rök inte, spola i minst 20 minuter och använd skyddshandskar*. En annan sorts så kallad språkhandling är rena varningar som exempelvis *tryckbehållare* och *irriterar huden*. Dessa fungerar allra bäst i samspel med varandra. Uppmaningarna är ofta avhuggna och exakta, antagligen på grund av platsbrist. Ett exempel på detta är *Irriterar ögonen*. Det som gör att uppmaningar kan kännas avhuggna är att subjektet ofta utelämnas, dock är behöver inte alla uppmaningar vara imperativer. Exempel på detta är följande uppmaningar med verb böjda i imperativ: *Sörj för god ventilation, Undvik ögonkontakt*. Uppmaningar vars verb inte står i imperativ finns också i texterna, exempelvis *Får ej punkteras eller brännas*. Man reagerar på just dessa satser för att man tycker att något fattas, det vill säga subjektet, vilket är vanligt när det kommer till uppmaningar. Informationen är klar men utan subjekt blir kopplingen mellan

yttrandet och vad det avser inte lika tydligt som det hade kunnat vara om man haft med ett subjekt. Komprimerar texten gör man också med hjälp av att välja exempelvis *ej* istället för *inte*.

Man försöker inte i texterna motivera eller argumentera för att konsumenterna ska följa de olika uppmaningarna och ta till sig varningarna utan man presenterar informationen operonligt svart på vitt. Genom att motivera och berätta vad följderna blir om man inte följer de angivna uppmaningarna hade de fått en större tyngd. Det är en sak att presentera en ensam varning men en annan sak att efter varningen lägga till hur illa man kan råka ut om man inte använder produkten på tänkt och rätt sätt. Texternas illokutionära handlingar överensstämmer rätt så bra med det sändarna nog vill få ut till konsumenterna, utifrån det man kan ta reda på om texterna utan att testa på verkliga försökspersoner. Det man varnar för, rekommenderar och uppmanar läsaren att göra är också det som personen troligtvis kommer att göra. Frågan är om dessa handlingar är tillräckligt tydligt riktade till läsarna eller om texterna behöver bli mer personliga och mer lika andra genrer för att läsarna med ännu mindre ansträngning ska kunna ta till sig innehållet.

Texterna håller en oerhörd distans till läsarna och endast på ett ställe finns tilltalet *du* med. Människor tar till sig information på olika sätt och för att få till en text som ska passa i princip alla har man valt att göra den totalt operonlig, distansera sig från läsarna och endast presentera nödvändig information. Det är inte mycket i texterna som inte är absolut nödvändigt att ha med. De är fullständigt avskalade och uppfattas därför som seriösa och korrekta. Texternas tydliga huvudfunktion är ju att varna konsumenterna samt förhindra eventuella skador eller olyckor. Det är information nedskrivet rakt upp och ner, inga konstigheter. Det är bara upp till var och en som läser texten att tolka att texten just riktar sig till dem.

Alla dessa liknande egenskaper texterna emellan såsom likartade eller identiska ordval, sättet att formulera sig på samt dispositionen gör att det verkar som att det finns någon mall eller trend för hur texterna ska utformas utöver det innehållsliga. I och med att texterna har samma funktion och handlar om ungefär samma saker blir texterna på grund av det lika. Om man nu bortser från det så kan man se flera andra likheter, till exempel val av specifika synonymer, som inte kan motiveras på något annat än ett stilmässigt sätt som av skribenten i fråga är självvalt. Texterna är helt enkelt lika rent allmänt och det som gör dem lika är också de faktorer som gör att man så lätt kan känna igen en varningstext, ofta utan att ens behöva läsa den utan bara på grund av textens utseende.

Den produktgrupp som skiljer sig från de övriga varningstexterna är hårsprayen. De texterna har ett lite annorlunda innehåll och syfte om man jämför med de andra produktgrupperna. Man ska använda hårsprayerna på sig själv och kommer garanterat att komma i direkt kontakt med innehållet till skillnad från exempelvis propplösare som man förhoppningsvis bara ska använda enligt vad som föreskrivits. De har en lite annan information att presentera. Det centrala för dem är att påtala att produkten är en tryckbehållare och att innehållet är väldigt brandfarligt. För att se till att produkten inte blir farlig och exempelvis exploderar så presenteras information om förvaring och hur man inte får bruka produkten, till exempel att man inte får röka och spraya mot glödande material eller öppen låga. Att man ska skydda sina lungor och försöka att inte andas in produkten samt vara noga med att ventileras vid användning är också viktiga budskap i texterna. Både språket, i form av ordval exempelvis, och innehållet skiljer hårsprayens varningstexter från resten av de undersökta texterna.

Varningstexter är också väldigt beroende av att de läses i rätt sammanhang och i samband med den produkt som varningen avser. Man nämner aldrig själva produkten i texterna utan texterna förutsätts kopplas direkt till den rätta produkten. För att göra informationen ännu klarare för läsarna kan man tänkas benämna produkten på ett tydligare sätt så att informationen och produkten kopplas samman även explicit i texterna och inte bara förutsätts att automatiskt göra det. Dessutom hade texterna genom att göra dem lite mer personliga blivit mer lättillgängliga.

3.1.3 Sammanfattning av textanalysen

Alla texter är övergripande lika och man kan fastställa att de har så många gemensamma nämnare som om de vore skrivna efter en och samma mall men tydligt är att de i alla fall tillhör samma genre. Den produktgrupp av texter som stack ut från resten var hårsprayerna då man ska använda dem på sig själv, till skillnad från resten av produkterna, och deras varningstexter ser därför också lite annorlunda ut. Texterna består av en hög andel uppmaningar som dessutom är av samma sort i många av texterna, exempelvis att man ska förvara produkten bortom räckhåll för barn. Samtliga texter är oerhört opersonliga och genom tilltal till konsumenterna hade relationen mellan sändare och mottagare kanske jämnats ut. Att göra texterna mer lika andra allmänna texter, genom att exempelvis binda ihop korta meningar med kringliggande meningar, hade nog också förbättrat förståelsen hos konsumenterna samt skapat ett bättre sammanhang mellan de olika bitarna i texterna. Texterna hade blivit bättre om

man utan undantag utgick från konsumenterna och deras intag av information istället för att skriva på ett visst sätt bara för att man fastnat i gamla mönster.

Om varningstexterna skulle skrivas så att de blir lite mer lika andra sorters texter med exempelvis längre sammanhängande meningar, motiveringar till uppmaningarna och tilltal hade nog ännu fler kunna ta in och ta till sig texterna. Hur dessa förändringar egentligen påverkar läsbarheten presenteras i nästa avsnitt.

3.2 Texternas läsbarhet

Nedan presenteras hur läsbarhetstestet utformades och genomfördes. Efter det följer en genomgång av resultatet av testet.

3.2.1 Läsbarhetstestets utformning

Jag har i samband med mitt läsbarhetstest tagit del av den metod Platzack (1973:16-23) använt sig av i sin undersökning om läsbarhet av brukstexter. Han presenterar olika faktorer som är viktiga att ha i åtanke vid en liknande undersökning. Dessa är språket, typografin, innehållet, läsaren och förståelsen som tillsammans är en funktion av ansträngningen läsaren måste lägga ner för att ta till sig texten på bästa sätt. Om man vill undersöka språkets påverkan på läsningen bör man endast ändra på en variabel i taget och försöka hålla de andra faktorerna så orörda som möjligt. Jag har dock i mitt läsbarhetstest ändrat på både språkliga faktorer och på typografin men låtit innehållet vara praktiskt taget orört.

Jag har i mitt läsbarhetstest gjort om tre varningstexter och undersökt om detta bidrar till ökad förståelse jämfört med originaltexterna. Jag ändrade därför på vissa språkliga faktorer som kan uppfattas som svåra så att texterna som helhet blir lättare att förstå. Jag började med att byta ut ovanliga ord såsom *förtära* mot *äta* och ändrade även hela formuleringar, exempelvis *kan ge upphov till* mot *kan sätta igång*. Detta gjorde jag för att texten skulle komma närmare andra genrer och likna texter som konsumenterna i vanliga fall kommer i frekvent kontakt med. När ordval och formuleringar gjorts lite mer vanliga och enklare fortsatte jag med att binda ihop meningar som var korta, avhuggna och inte riktigt skapade ett sammanhang i texten. Två konstateranden som hörde ihop, exempelvis de två inledande meningarna i den första texten på Textblad A band jag ihop med ett *och* och resultatet blev en mycket mer sammanhängande mening (se bilaga 2). Detta för att jag ansåg att konstaterandet att medlet innehåller natriumhydroxid och att det således är frätande på ett naturligt sätt hörde ihop. Jag ville

förtydliga sambandet mellan orsak och verkan.

När man läser en varningstext läser man kanske den inte från början till slut utan hoppar från det ena till det andra och det gör av den anledningen ingenting om meningar är avhuggna med koncis och kortfattad information. När det gäller mitt läsbarhetstest fokuserade jag mer på att modifiera texten så att den optimerar mängden information konsumenten kan ta in under kort tid istället för textens tänkta utseende på produkten i fråga.

En annan ändring jag gjorde var att förklara och motivera de uppmaningar som fanns i texten. Exempelvis så skrev jag efter uppmaningen att man skulle skydda sin hud och sina ögon att göra just detta för att inte skada sin syn och sin hud då medlet är mycket skadligt. Att läsa en uppmaning är en sak men att även läsa varför man bör lyda den är en annan sak. Man tar till sig saker och ting lättare om man känner att det just kan hända en själv. För att även skapa en närhet mellan sändare och mottagare använde jag mig i de modifierade texterna av tilltal. Uttryck som *vid kontakt med ögonen* ersattes med *om du får medlet i ögonen*. Ett annat exempel är att jag bytte ut *vid illamående* mot *om du börjar må illa*. Olyckan känns med en gång inte så långt borta om man själv på ett direkt sätt inkluderas i riskerna med produkten.

När jag gjorde dessa förändringar och genomförde läsbarhetstestet togs texterna dock från sitt sammanhang, det vill säga de satt inte längre på sin rätta förpackning där de egentligen hör hemma. Typografin behövde ändras och göras större i och med att varningstexter på sina förpackningar ofta har minimal textstorlek och är inklämd bland annan text, bilder och symboler. Mina läsbarhetstesttexter är alltså något konstlade och tillgjorda men detta för att riktigt komma åt hur försökspersonerna uppfattar textens innehåll beroende på hur språket ser ut. De rätta varningssymbolerna fanns kvar i samband med texterna för att skapa igenkänning hos försökspersonerna och också för att eventuellt undersöka samspelet mellan symbol och text, då detta är en viktig del av varningstexternas funktion.

Läsbarhetstesten genomfördes i första veckan av november 2010. De totalt 40 deltagarna tillhörde två grupper på 20 personer vardera, en i åldern 19-30 år och en annan i åldern 30-60 år. Den yngre gruppen bestod av studenter från Lund och den äldre gruppen av statstjänstemän från Helsingborg. 10 stycken av varje åldersgrupp fick läsa originaltexter (Text A) och de övriga 10 fick läsa modifierade texter (Text B). Tiden de fick på sig på att läsa de tre tilldelade varningstexterna, som utgjorde ungefär en A4-sida text, var två minuter. Sedan fick de en minut på sig att fylla i ett frågeformulär med fem stycken frågor som handlade om tex-

terna, detta för att mäta hur väl de tagit till sig informationen i texterna. Det var frågorna nedan som deltagarna fick framför sig:

1. I texten om propplösare: Bör du efter kontakt med ögonen spola med vatten i 10 minuter?	SANT
FALSKT (rätt)
2. I texten om allrengöring: Var noga med att både skydda ögon, hud och undvika inandning.	SANT (rätt)
FALSKT
3. I texten om diskmedlet: Du bör inte framkalla kräkning efter att ha ätit medlet.	SANT (rätt)
FALSKT
4. I texten om allrengöring: Det går bra att blanda medlet med andra rengöringsmedel men inte blekmedel.	SANT
FALSKT (rätt)
5. I texten om propplösare: Vid kontakt med huden tvätta med stora mängder varmt vatten.	SANT
FALSKT (rätt)

De båda åldersgrupperna har ungefär samma sorts förkunskaper och är i egenskap av konsumenter till produkterna intressanta för just denna undersökning. I och med att de fick läsa texterna och svara på frågorna vid ungefär samma tidpunkt, individuellt och i ungefär samma miljö så blir resultatet desto mer pålitligt. När det gäller kön så var det exakt lika många män och kvinnor som deltog i den äldre åldersgruppen, 10 kvinnor och 10 män varav 5 av varje kön fick läsa vardera sorts text. I den yngre svarsgruppen deltog 14 kvinnor och 6 män vilket medförde att 7 kvinnor och 3 män fick läsa vardera textvariant.

3.2.2 Resultatet av läsbarhetstestet

Mitt antagande var att båda deltagargrupper skulle förstå den ändrade texten bättre samt att skillnaden mellan åldersgrupperna inte skulle vara så stor. Frekvensfördelningen visas med hjälp av tabeller nedan. Det övergripande resultatet presenteras i Tabell 1 nedan, alltså hur många rättsvar totalt som en viss text fick då jag slog ihop de båda gruppernas resultat.

Tabell 1 Antal rättsvar per text för båda åldersgrupperna sammanslagna

Ålder	Text A	Text B
19-30 år	32	36
30-60 år	28	36
Totalt	60	72

Det som tydligt framgick i resultatet av läsbarhetstestet var att båda åldersgrupperna lättare förstod den modifierade texten (Text B). Den yngre gruppen fick totalt 32 rätt på Text A och 36 rätt på Text B. Den äldre gruppen fick 28 rättsvar på Text A och 36 på Text B. (Se tabell 1) Båda grupperna hade alltså flest rätt på den modifierade texten.

I tabell 2 nedan presenteras hur många totalt sett, de båda grupperna sammanslagna, som fick ett visst antal rätt. Deltagarna är oavsett ålder lika viktiga konsumenter och resultatet nedan visar tydligt att originaltexterna har vissa brister i och med att fler av de som läst de omgjorda texterna fick alla rätt på läsbarhetstestet.

Tabell 2 Antal deltagare som fick ett visst antal rätt

Antal rätt	Text A	Text B
5 rätt	1	7
4 rätt	5	3
3 rätt	7	6
2 rätt	7	3
1 rätt	0	1
0 rätt	0	0
TOTALT:	20	20

Som man kan se är det endast en som lyckades få alla rätt efter att ha läst originaltexten medan det var hela sju stycken som fick alla rätt av dem som läst Text B. Däremot visar tabell 2 ovan att faktiskt fler fick fyra rätt av dem som läste Text A än de som läste den modifierade versionen. Samma gäller för både tre och två rätt. Den tydliga tendensen som man kan

utläsa från resultatet är ändå att den modifierade texten fick en stor majoritet när det gäller fem rätt och det är detta resultat som man vill uppnå i och med att läsaren då både förstått och minns allt. I tabellerna nedan (tabell 3 & 4) presenteras resultatet fördelat över de olika åldersgrupperna.

Tabell 3 Resultat av testgrupp bestående av studenter i åldrarna 19-30 år

Antal personer per antal rätt:	Text A	Text B
5 rätt	1	4
4 rätt	2	1
3 rätt	5	3
2 rätt	2	1
1 rätt	0	1
0 rätt	0	0

Tabell 4 Testgrupp bestående av statstjänstemän i åldrarna 30-60 år

Antal personer per antal rätt:	Text A	Text B
5 rätt	0	3
4 rätt	3	2
3 rätt	2	3
2 rätt	5	2
1 rätt	0	0
0 rätt	0	0

I de båda åldersgrupperna fick många ett rätt så bra resultat efter att ha läst originaltexter (Text A). Ingen fick dock alla rätt, det vill säga fem rätt, i den äldre åldersgruppen och endast en fick det bland de yngre. Av de som läste den modifierade texten (Text B) fick hela 4 yngre och 3 äldre alla rätt på frågeformuläret. Stor del av resultatet kan man härleda till olikheter mellan människor och att alla tar in information på olika sätt. Men även om man bortser från det finns det i resultatet en tydlig tendens att den modifierade texten togs in och uppfattades bättre av båda deltagargrupperna.

Att deltagarna förstod ganska mycket av båda sorterna text kan man se genom att titta

på bottenresultaten, ingen fick varken noll eller endast ett rätt bland de äldre deltagarna. Bland de yngre fick ingen heller noll rätt men en person lyckades att få fyra fel och det efter att ha läst den omgjorda texten. 13 stycken personer fick 3 rätt, vilket gör det till det vanligaste resultatet i testet. I den yngre gruppen var det faktiskt fler som fick tre rätt efter att ha läst originaltexten än den modifierade texten. Samma sak gäller för fyra rätt då två som läst Text A och endast en efter att ha läst Text B fick det resultatet. Det näst vanligaste resultatet om man slår ihop de båda åldersgrupperna var två rätt och i båda åldersgrupperna fick fler två rätt efter att ha läst originaltexten än den modifierade texten. Det tredje vanligaste resultatet för grupperna var fyra rätt och flest deltagare fick detta resultat efter att ha läst Text A.

Resultatet är egentligen inte så svårtolkat. I och med att ingen av textvarianterna bidrog till fler rätt genomgående i någon av åldersgrupperna. Något som är väldigt tydligt är att hela sju stycken fick alla rätt på frågorna efter att ha läst den modifierade texten jämfört med endast en person efter att ha läst originaltexten. Förutom fem rätt i båda åldersgrupperna och tre rätt i den äldre gruppen har A-texten fler personer med olika antal rätt. Det man också kan se är att totalt 16 stycken i de båda grupperna hade tre eller fler rätt efter att ha läst den modifierade texten och endast 13 stycken efter att ha läst originaltext. Skillnaden är inte stor men den finns där. Något som är lite alarmerande är att hela 5 personer endast fick två rätt efter att ha läst originaltexten. För att få två rätt måste man ha missat både mycket och viktig information då man läst.

3.2.3 Sammanfattning av läsbarhetstestet

Om man räknar ut totalt hur många rätt deltagarna fick efter att ha läst texterna så lyckades fler svara rätt efter att ha läst de omgjorda texterna på textblad B. De som läste Text A fick totalt 60 rätt och de som läste text B fick 72 rätt på läsförståelsefrågorna. Sju stycken lyckades få fem rätt av fem möjliga efter att ha läst de omskrivna texterna medan samma siffra för text A var en. I båda åldersgrupperna svarade alltså fler rätt på alla frågor efter att ha läst text B än originaltexterna. När det gällde fyra, tre och två rätt var det inte lika enkelt att dra några slutsatser ifrån vilken text de läst och vilket resultat de fick. Att de ändringar jag gjorde på texterna, det vill säga slog ihop meningar och gjorde texten mer sammanhängande, motiverade och förklarade uppmaningar samt lade till personligt tilltal, verkar ha gjort stor skillnad om man tittar på resultatet jag fick. Texterna blev helt enkelt mer läsbara på grund av mina ändringar.

4. Avslutande diskussion

Resultatet blev i enlighet med antagandet och jag visade genom mitt läsbarhetstest att de befintliga varningstexterna har svagheter som kanske går ut över hur konsumenterna tar in information. Självklart finns det en mängd omständigheter och krav ställda på varningstexternas utformning som jag i mitt läsbarhetstest inte lytt under, exempelvis kravet på komprimerad information på grund av platsbrist. Det är inte möjligt att göra alla de ändringar som jag gjorde på varningstexterna i praktiken på grund av att det helt enkelt inte finns tillräcklig plats på förpackningarna. Men att byta ut ord eller utveckla texterna i någon bemärkelse, som till exempel att lägga till tilltal och motivera varningarna mer, bör inte ta mer plats än vad som finns att tillgå. Om de existerande texterna inte fungerar på bästa sätt kanske det ändå är dags att överväga att göra eventuella ändringar till konsumenternas fördel. Det alla försäljare och producenter till produkterna vill är att konsumenterna ska bli så nöjda som möjligt och detta genom att använda produkten på bästa sätt. Detta sker dock endast om de förstår hur och varför man ska använda produkten på bästa sätt. Det finns en uppsjö av diverse produkter på marknaden i alla de fem produktgrupper jag använt mig av i denna undersökning och förvirringen kring användning och hur man bäst ska skydda sig är stor. Det är mycket på grund av detta som det är så viktigt att varje produkt har en fungerande varningstext som täcker all information som är nödvändig för konsumenten och att denna text med så stor sannolikhet som möjligt når ut till läsarna på ett bra sätt.

Något som var lite oroväckande var att vissa av varningstexterna inte uppfyllde Kemi-kalieinspektionens krav på dessa sorters texter (se inledning). Ett av kraven var bland annat att texterna ska förses med faropiktogram vilket inte alla texterna har. Dessutom skulle varningstexterna vara avskilda från resten av texten på förpackningen men vissa av varningstexterna gick knappt att skilja från övrig text, exempelvis innehållsförteckning. Ett annat krav är att riskerna med produkten ska presenteras men i de flesta av varningstexterna presenteras bara skyddsfraser som instruerar hur man ska hantera produkten och vad man ska göra om man använt den på fel sätt, inte varför produkten är farlig. Alla dessa brister i varningstexterna på produkterna är tillräckliga för att man skulle behöva revidera dessa men tillsammans med mina resultat behövs det än mer. Att se till att alla varningstexter på samtliga produkter som säljs i Sverige har de rätta och mest effektiva varningstexterna borde vara en självklarhet.

Texterna är fragmentariska och det är mycket på grund av det som jag tror folk har svårt eller för liten ork att ta sig igenom varningstexterna från början till slut. När jag analyse-

rade texterna kan man säga att jag slog ihop allesammans till en stor enhet och utgick från helheten i analysen, detta för att de enskilda texterna skulle vara för lite för att på djupet kunna analysera. Mycket av det intressanta jag ville komma åt var likheter och olikheter texterna emellan. Då man tittar inuti texterna är de fragmentariska och de olika delarna hänger inte direkt ihop med varandra. I andra sorters texter brukar man värna om att skapa kohesion, det vill säga en inre sammanhållningskraft som skapar samband mellan meningarna, och det genom att binda ihop meningarna med konnektiver. De ska höra ihop på något sätt, vilket inte alltid är fallet när det gäller varningstexter. I de är ofta meningarna som egna enheter som alla kan kopplas till produkten som varningstexten sitter på. Även om detta sätt att skriva på är bra om man vill skapa en översiktlig och informativ text vari man lätt kan hitta information är det farligt att ta bort allt för många egenskaper som mer allmänna texter har, då vi är vana att läsa på just detta sätt. Vi är vana att läsa en text från början till slut eller hoppa fram och tillbaka genom att lockas av rubriker, bilder eller dylikt. Om man när man läser varningstexter förväntas läsa på ett helt annat sätt, det vill säga varje mening som en egen enhet, blir det lite problematiskt för läsarna. Det är inte det att varningstexter skiljer sig så mycket från andra sorters texter och att inte vem som helst kan ta till sig denna sorts text utan det jag menar är att man genom att närma andra genrer lite kunde underlätta läsningen för konsumenterna. Om de får det lättare att läsa texten är också sannolikheten större att de lär sig mer och också kommer ihåg informationen i fråga. Att just komma ihåg det man läser är extra viktigt när det kommer till varningstexter. Det är inte just i läsögonblicket som informationen kommer till nytta utan om och när olyckan är framme.

Utifrån resultatet kan man dra slutsatsen att de omgjorda varningstexterna fungerar bättre än originaltexterna när det gäller för konsumenterna att ta in information. Man kan endast härleda detta resultat till just de ändringar jag gjorde. Min undersökning visade att läsarna tog till sig texterna i större utsträckning då det fanns tilltal, motiverade uppmaningar samt en mer sammanhängande text. Det jag ändrade gjorde alltså att läsförståelsen ökade hos försökspersonerna. Dock hade resultatet kanske blivit annorlunda om man exempelvis använt sig av fler personer i läsbarhetstestet eller valt några andra grupper. Jag valde just dem jag gjorde för att de skulle täcka en så stor grupp av konsumenter som möjligt, just för att det var verkliga konsumenter som var det intressanta. I slutändan fick jag ett användbart resultat utifrån min undersökning men förhoppningsvis är inte detta slutet utan arbetet mot de ultimata varningstexterna fortsätter.

Källförteckning

Hellspong, Lennart och Per Ledin (1997): *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Studentlitteratur, Lund.

Hellspong, Lennart (2001): *Metoder för brukstextanalys*. Studentlitteratur, Lund.

Kemikalieinspektionen

http://www.kemi.se/templates/Page_6280.aspx (Hämtad 2010-10-04)

<http://www.kemi.se/templates/Page.aspx?id=2964> (Hämtad 2010-10-04) (nya symboler)

<http://www.kemi.se/templates/Page.aspx?id=2963> (Hämtad 2010-10-04)

O'Mahony, Karin, Dagens Nyheter.

http://www.svd.se/resor/nyheter/varningstext-ska-minska-flygandet_217777.svd

(Hämtad 2010-10-04)

Platzack, Christer (1973): *Språket och läsbarheten*, CWK Gleerup Bokförlag, Lund.

Winter, Simon (1996): *Vad är pragmatik, egentligen?* Kognitionsforskning, Lunds universitet, Lund.

Bilaga 1

Allrengöringsmedel för hemmabruk

1. AJAX Universal (Inramad information)

Förvaras oåtkomligt för barn. (SYMBOL)

Undvik kontakt med ögonen. Vid kontakt med ögonen spola genast med mycket vatten. (SYMBOL)

2. Cillit Bang Power Remover (minimal textstorlek, punkter mellan alla meningar och tydliga symboler)

Irriterar ögonen och huden. Förvaras oåtkomligt för barn. (SYMBOL) Undvik inandning av dimma. Undvik kontakt med ögonen och huden. Vid kontakt med ögonen spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid kontakt med huden tvätta genast med mycket vatten. Produkt och förpackning ska oskadliggöras på säkert sätt. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten. Blanda inte med blekmedel eller andra rengöringsmedel. Sörj för god ventilation. Om du har känslig hud rekommenderar vi att du använder handskar.

3. Willys allrengöring citron (kursiverad varning som inte sticker ut, ingen symbol)

Förvaras oåtkomligt för barn. Vid kontakt med ögonen spola genast med mycket vatten.

4. JIF cream (varning blandat med instruktioner för användning, ingen symbol)

Förvaras oåtkomligt för barn. Undvik ögonkontakt. Vid kontakt med ögonen, spola med rikligt med vatten. Använd inte på linoleum eller textil. Mjukt rengöringsmedel för hårda ytor. Testa alltid på en mindre synlig del först om du vill behandla ömtåliga ytor eller material, nya/ovanliga typer av ytor, målade ytor och aluminiumytor. Applicera medlet och skölj direkt. Undvik intensivt putsande.

5. JIF Kök (inramad information som är väl markerad med punkter mellan meningarna, ingen symbol)

VIKTIGT: Förvaras oåtkomligt för barn. Undvik kontakt med ögonen. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten. Skölj händerna väl efter användning. Undvik direkt inandning av spraydimman. Använd inte på marmor eller kalksten. Prova alltid på ej synligt område först.

Propplösare/toalettrensmedel

6. Mr Muscle Propplösare (Inramad information)

Innehåller natriumhydroxid. Starkt frätande. Förvaras i låst utrymme och åtkomligt för barn. Undvik kontakt med huden och ögonen. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Skölj i minst 20 minuter. Vid kontakt med huden tvätta genast med rikliga mängder kallt vatten. Använd lämpliga skyddshandskar samt skyddsglasögon eller ansiktsskydd. Vid olycksfall, illamående eller annan påverkan, kontakta omedelbart läkare. Visa om möjligt etiketten. Blanda inte med syror eller några andra hushållsprodukter.

7. Tomik WC pulver (Väl markerad och inramad varning)

Förvaras oåtkomligt för barn. Irriterar ögonen. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten.

8. Willys WC-rent original (Varning är kursiverad och de två första raderna har avvikande färg)

Irriterar ögonen och huden.

Förvaras oåtkomligt för barn.

Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid hudkontakt skölj noggrant med mycket vatten.

9. WC-duck Active Gel Marine (inramad information, ingen varningssymbol)

Förvaras oåtkomligt för barn. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten. Blanda inte med blekmedel eller andra rengöringsmedel. Tvätta händerna efter hantering av produkten. Endast för användning i toaletter.

10. Mr Muscle WC Rent Marine (inramad varning, ingen symbol)

Förvaras oåtkomligt för barn. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten. Blanda inte med blekmedel eller andra rengöringsmedel. Tvätta händerna efter hantering av produkten. Endast för användning i toaletter.

Diskmedel

11. YES Naturals (Separerad information, ensam på baksidesetiketten)

Risk för allvarliga ögonskador. Irriterar huden. Förvaras oåtkomligt för barn. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten.

12. Eldorado HANDDISK original (inramad information med symbol)

Irriterar ögonen. Förvaras oåtkomligt för barn. Undvik kontakt med ögonen. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten.

13. YES Powerdrops för maskindisk (inramad och mycket tydlig varning med symbol)

Tabletter för maskindisk. Irriterar ögonen. Förvaras oåtkomligt för barn. Undvik kontakt med ögonen. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten. Vid förtäring drick vatten och framkalla ej kräkning. Innehåller Proteos.

Kan ge upphov till allergisk reaktion.

14. Sun All in 1 (extremt tydlig varning i punktform, hela ena sidan av förpackningen täcks av information, symbol)

Maskindiskmedel

Risk för allvarliga ögonskador.

Förvaras oåtkomligt för barn.

Undvik kontakt med ögonen.

Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare.

Vid förtäring, kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten.

15. Finish Powerball (inramad information översatt på svenska, finska och isländska, liten text, symbol)

Risk för allvarliga ögonskador. Förvaras oåtkomligt för barn. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten. Innehåller Proteas. Kan ge upphov till allergisk reaktion. Produkt och förpackning ska oskadliggöras på säkert sätt. Förpackningen är återvinningsbar endast om den är fullständigt tom. Använd skyddsglasögon eller ansiktsskydd.

Maskintvättmedel

16. Eldorado Tvättmedel Color (varning separerad från resten av texten)

Förvaras oåtkomligt för barn. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten.

17. Willys tvättmedel ultra TAED (varning separerad från resten av texten)

Förvaras oåtkomligt för barn. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Undvik kontakt med ögonen. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten. Använd skyddsglasögon eller ansiktsskydd.

18. VIA color (varning separat från annan text, i punktform och med 5 stycken förtydligande symboler)

RISK FÖR ALLVARLIGA ÖGONSKADOR

Förvaras oåtkomligt för barn.

Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare.

Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten.

19. LINA vittvätt (inramad och välmarkerad varning)

Förvaras oåtkomligt för barn. Undvik kontakt med ögonen. Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid förtäring kontakta läkare och visa denna förpackning.

20. Ariel sensitive color (lite otydligt markering på grund av översättningar på norska, svenska, finska och danska intill varandra)

Risk för allvarliga ögonskador. **Förvaras oåtkomligt för barn.** Vid kontakt med ögonen, spola genast med mycket vatten och kontakta läkare. Vid förtäring kontakta genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten.

Hårspray

21. L'oréal Paris New Studio Line Silk & Gloss Volume Hairspray (Varning inramad)

Tryckbehållare. Får ej utsättas för direkt solljus eller temperaturer över +50 C. Får ej punkteras eller brännas. Gäller även tömd behållare. Spraya inte mot öppen låga eller glödande material. Förvaras åtskilt från användningskällor – Rök inte. Förvaras oåtkomligt för barn. Undvik att spraya mot ögonen och mot irriterad hud, och undvik inandning. Använd endast som föreskrivit. Sörj för god ventilation.

22. Wella wellaflex hydro style (varningsinformation separat från resten av texten, symbol)

WARNING: Tryckbehållare. Får inte förvaras i solljus eller i temperaturer över 50 C.

Får inte punkteras eller brännas ens tom. Får inte sprayas mot öppen eld eller glödande material. Förvaras åtskilt från antändningskällor. Rökning förbjuden. Förvaras oåtkomligt för barn. Används endast i ventilerade utrymmen. Undvik inandning av produkten. Spraya inte mot ögonen. Använd endast produkten för avsett bruk.

23. Proffs Super Finish Shine Spray (inramad tydlig varningstext med avvikande bakgrundsfärg, symbol)

Tryckbehållare. Får ej utsättas för direkt solljus eller temperaturer över +50 C. Får ej punkteras eller brännas. Gäller även tömd behållare. Spraya inte mot öppen låga eller glödande material. Förvaras åtskilt från antändningskällor – Rök inte. Förvaras oåtkomligt för barn.

24. Got2b smooth 'n chic Smoothing hairspray (otydlig liten text översatt på sju språk, symbol)

Tryckbehållare. Får ej utsättas för direkt solljus eller temperaturer över +50 C. Får ej punkteras eller brännas. Spraya inte mot öppen låga eller glödande material. Förvaras åtskilt från antändningskällor – Rök inte. Förvaras oåtkomligt för barn. Undvik att spraya mot ögonen och mot irriterad hud. Spraya eller placera ej på polerade ytor. Sörj för god ventilation. Använd endast som föreskrivit.

25. Naturelle hårspray (Inramad information, symbol)

Extremt brandfarlig. Tryckbehållare. Får ej utsättas för direkt solljus eller temperaturer över +50 C. Får inte punkteras eller brännas. Gäller även tömd behållare. Spraya inte mot öppen låga eller glödande material. Förvaras åtskilt från antändningskällor – Rök inte. Förvaras oåtkomligt för barn. Sörj för god ventilation. Undvik inandning av spray.

Bilaga 2

B

1. Mr Muscle Propplösare

Medlet innehåller natriumhydroxid och är starkt frätande. Du måste därför förvara medlet i ett låst utrymme som är oåtkomligt för barn. Undvik kontakt med ögon och hud för att inte skada din syn och för att skydda din hud. Om du får medlet i ögonen ska du genast spola med mycket vatten i minst 20 minuter. Du ska också kontakta läkare. Om du får medlet på huden ska du tvätta av det direkt med stora mängder *kallt* vatten. Se till att använda passande skyddshandskar och skyddsglasögon eller ansiktsskydd. Vid olycksfall, om du börjar må illa eller påverkas på annat sätt måste du omedelbart kontakta läkare. Visa om möjligt denna etikett. Blanda inte medlet med syror eller andra hushållsprodukter.

2. Cillit Bang Power Remover

Medlet irriterar ögonens slemhinna och även huden och ska därför förvaras oåtkomligt för barn. Undvik kontakt med både ögon och hud. Om du skulle få medlet i ögonen bör du genast spola med mycket vatten och omgående kontakta läkare. Undvik inandning av dimman som bildas vid användning för att inte skada dina lungor. Produkt och förpackning ska oskadliggöras på säkert sätt så att inte andra människor, djur eller natur tar skada. Om någon råkat äta medlet ska du genast kontakta läkare och visa denna förpackning eller etiketten. Blanda inte medlet med blekmedel eller andra rengöringsmedel. Se till att ha ordentlig ventilation när du använder produkten. Om du har känslig hud rekommenderar vi att du använder handskar.

3. YES Powerdrops för maskindisk

Tabletter som är avsedda för maskindisk. Medlet måste förvaras utom räckhåll för barn på grund av att det bland annat irriterar ögonen mycket. Du ska undvika att få medel i ögonen men om detta sker ska du genast spola med mycket vatten och kontakta läkare. Om du råkat äta medlet, drick vatten och framkalla *inte* kräkningar. Kontakta dessutom genast läkare och visa denna förpackning eller etiketten. Medlet innehåller Proteos och kan sätta igång en allergisk reaktion.

